

Grey Scale #13

DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

JAWNE
SŁUŻBOWE

Egz. Nr 1

plk doc. dr Zbigniew PALUCH
ppłk dypl. Paweł SOKOŁOWSKI

SZEF OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ pz (pcz)
JEGO OBOWIĄZKI I PRACA

(Skrypt)

LIOTSKI SZKOLENIO
KADEMII SZTABU GENERALNEGO
m. gen. broni K. Świerczewskiego

034141

WARSZAWA

1972

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. Generała Broni Karola Świerczewskiego

JAWNE
SLUŻBOWE

Egz. Nr 1

plk doc. dr Zbigniew PALUCH
ppłk dypl. Paweł SOKOŁOWSKI

SZEF OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ pz (pcz)
JEGO OBOWIĄZKI I PRACA

(Skrypt)

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
BIBLIOTEKI SYMBLENIOW
KALENDARZ SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

834141

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni Karola Świerczewskiego

Przeł. prot 2672
ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY OPL

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1969 roku
art. 66 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)
podpis

~~JAWNE~~
~~SŁUŻBOWEGO~~
~~TAJNE~~

/-/ płk doc. dr Wł. MASTEJ

Egz.nr... 1

płk doc. dr Zbigniew PALUCH
ppłk dypl. Paweł SOKOŁOWSKI

S Z E F
OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ pz/pcz/
JEGO OBOWIĄZKI I PRACA

/Skrypt/

WARSZAWA

1972 r.

ARCHIWUM
LIOTSKI SZKOŁENIOW
KADRY SZTABU GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego

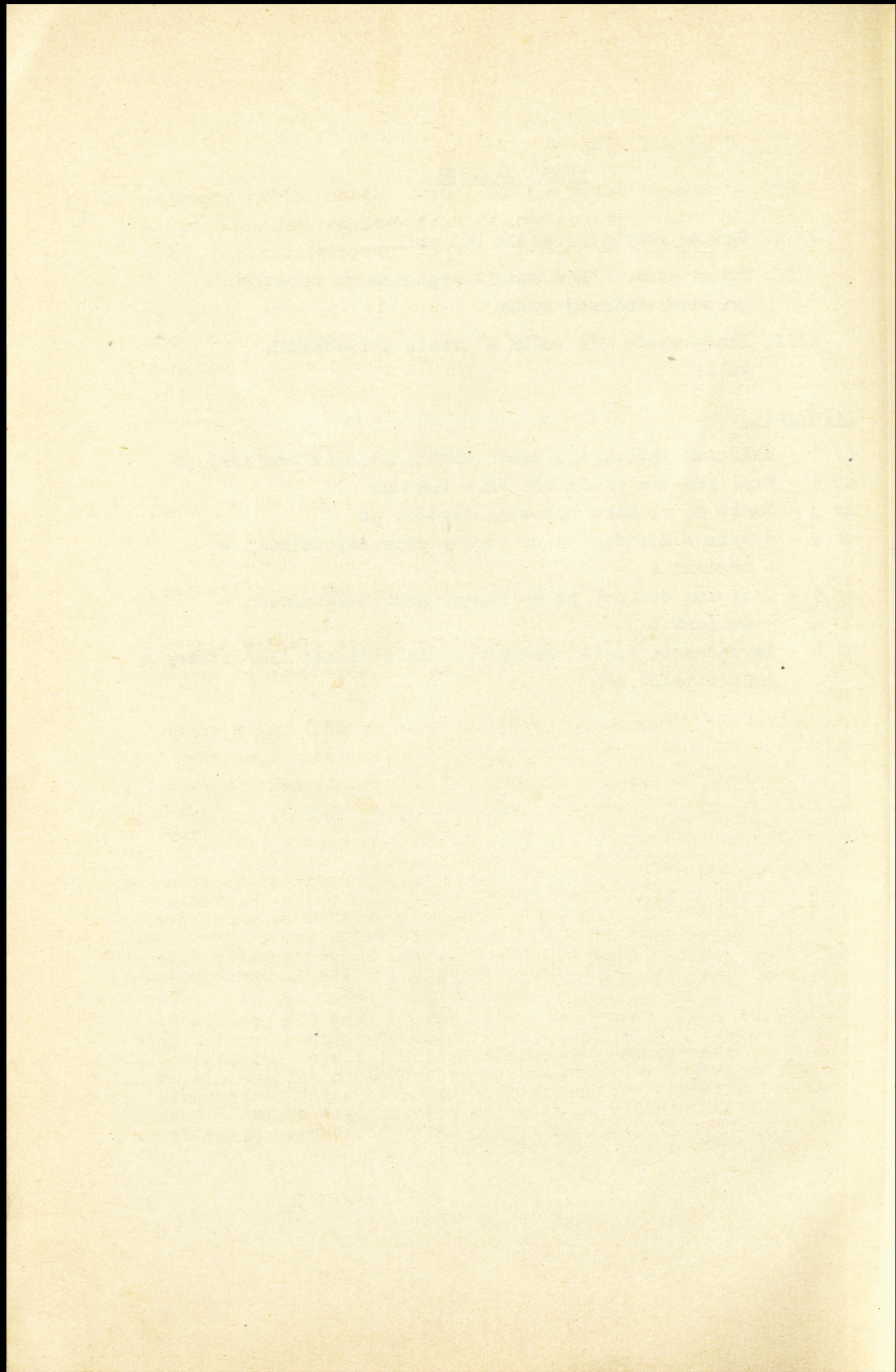
X34191

TREŚĆ SKRYPTU

- I. Ogólne obowiązki szefa OPL pułku
- II. Praca szefa OPL w czasie organizacji obrony przeciwlotniczej pułku
- III. Praca szefa OPL pułku w czasie prowadzenia walki

Załączniki:

- nr 1 - Meldunek propozycji szefa obrony przeciwlotniczej pz
- nr 2 - Mapa robocza szefa OPL pz - schemat
- nr 3 - Punkt do rozkazu bojowego dowódcy pz
- nr 4 - Wytyczne dowódcy pz do obrony przeciwlotniczej -
- wariant A
- nr 5 - Wytyczne dowódcy pz do obrony przeciwlotniczej -
- wariant B
- nr 6 - Zarządzenie szefa obrony przeciwlotniczej dla pułkowych pododdziałów OPL

I. OGÓLNE OBOWIĄZKI SZEFA OPL PUŁKU^{x/}

Organizatorem walki w pułku jest dowódca który odpowiada za całość przedsięwzięć związanych z przygotowaniem i prowadzeniem działań, w tym również obrony przeciwlotniczej. Natomiast bezpośrednim organizatorem OPL i doradcą dowódcy w tym zakresie jest szef obrony przeciwlotniczej, który jest odpowiedzialny za jej skuteczne działanie we wszystkich okresach i etapach walki. Jemu też podlegają bezpośrednio organiczne środki OPL pułku /bateria rakiet przeciwlotniczych STRZAŁA -1 i bateria ZSU-23-4/, a ~~pod względem specjalistycznym~~ pośrednio - pododdziały PKM /AZP-23-2/ i rakiet przeciwlotniczych bliskiego działania /STRZAŁA-2M/ batalionów i kompanii.

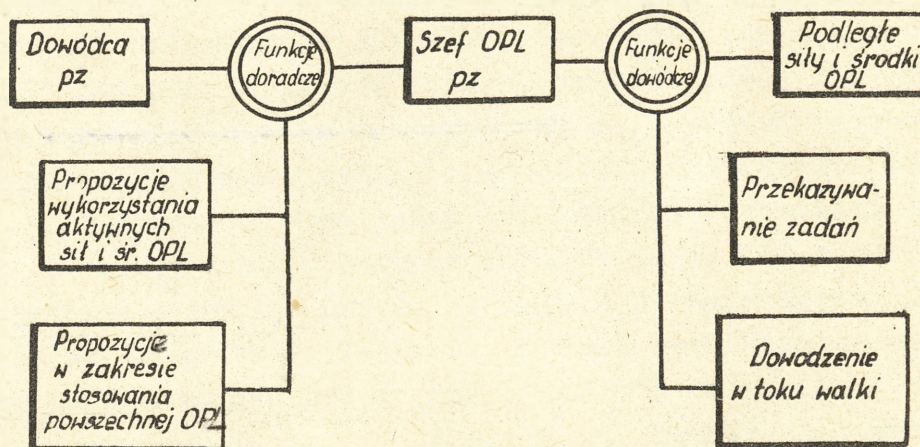
Szef OPL pułku wchodzi w skład sztabu pułku i w pracy ściśle współdziała z innymi oficerami /głównie operacyjnym i rozpoznawczym/ oraz szefami pozostałych rodzajów wojsk i służb. Podlega on dowódcy pułku, a pod względem specjalistycznym również szefowi OPL dywizji.

W czasie organizacji i kierowania obroną przeciwlotniczą pułku wykonuje czynności o charakterze doradczym i dowódczym.

Doradcze polegają na przedstawieniu dowódcy pułku propozycji odnośnie organizacji obrony przeciwlotniczej i dotyczą ~~aktywnych~~ aktywnych środków walki z celami powietrznymi /wyspecjalizowane siły i środki OPL ~~zwanym STRZAŁA-1~~/, jak również zagadnień mieszczących się w ramach powszechnej OPL.^{xx/}

- x/ Aktualnie w etacie pz /pcz/ występuje pomocnik szefa sztabu ds. OPL - szef obrony przeciwlotniczej pułku. W prezentowanym materiale przyjęto określenie - szef OPL, które jest bardziej adekwatne do roli, jaką powinien on spełniać w układzie dowództwa i sztabu pułku. Podobnie ujęte zostały docelowe prerogatywy i obowiązki szefa OPL pułku z uwzględnieniem dysponowania przezeń własnym RPD /PK OPL/.
- xx/ Do zadań realizowanych w ramach powszechnej OPL przez wszystkie rodzaje wojsk należy: prowadzenie ognia z broni strzeleckiej i ~~postrzelanie~~ do samolotów i śmigłowców działających - cych na małych i bardzo małych wysokościach, stosowanie w szerokim zakresie przedsięwzięć utrudniających rozpoznanie i ataki z powietrza, a także zmniejszających skutki tych uderzeń oraz prowadzenie rozpoznania wzrokowego przestrzeni powietrznej i alarmowania wojsk.

Funkcje dowódcze sprowadzają się głównie do przekazywania zadań bojowych siłom i środkom OPL oraz dowodzenia nimi w toku walki.

Rys. nr 1

Zakres pracy szefa OPL obejmuje:

1. Zorganizowanie OPL pułku na cały okres działań ze szczególnym uwzględnieniem specjalistycznych sił i środków.
2. Utrzymanie tych sił w stałej gotowości do prowadzenia działań.
3. Kierowanie walką sił i środków OPL.

Dwa pierwsze zagadnienia wchodzą w zakres dowodzenia taktycznego i obejmują:

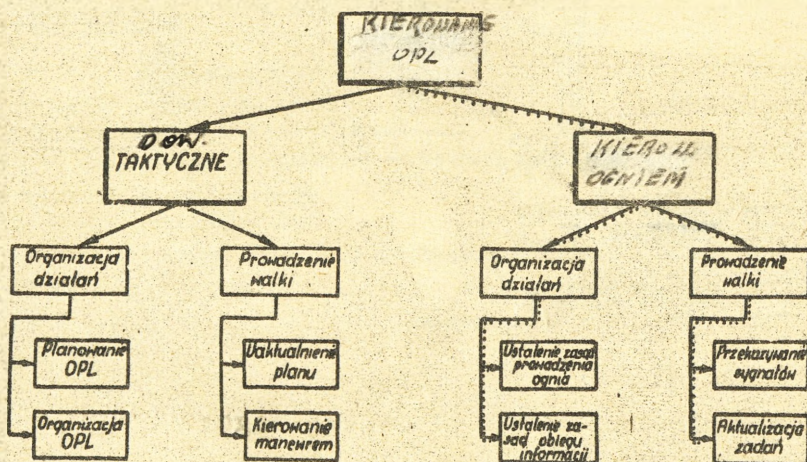
- organizację rozpoznania powietrznego;
- planowanie OPL według okresów walki;
- ustalenie optymalnego wykorzystania sił i środków OPL;
- ustalenie manewru i sposobu przesunięcia sił i środków OPL w toku walki;

- organizację współdziałania pomiędzy naziemnymi siłami i środkami OPL i osłanianymi pododdziałami;
- kierowanie manewrem sił i środków OPL w toku prowadzenia walki przez pułk;
- organizację prowadzenia ognia z broni strzeleckiej do samolotów i śmigłowców działających na małych wysokościach;
- realizację pozostałych przedsięwzięć mieszczących się w ramach powszechnej OPL;
- kontrolę gotowości bojowej.

Trzecie - "kierowanie walką sił i środków OPL", dotyczy przede wszystkim działalności ogniowej tych środków i obejmuje:

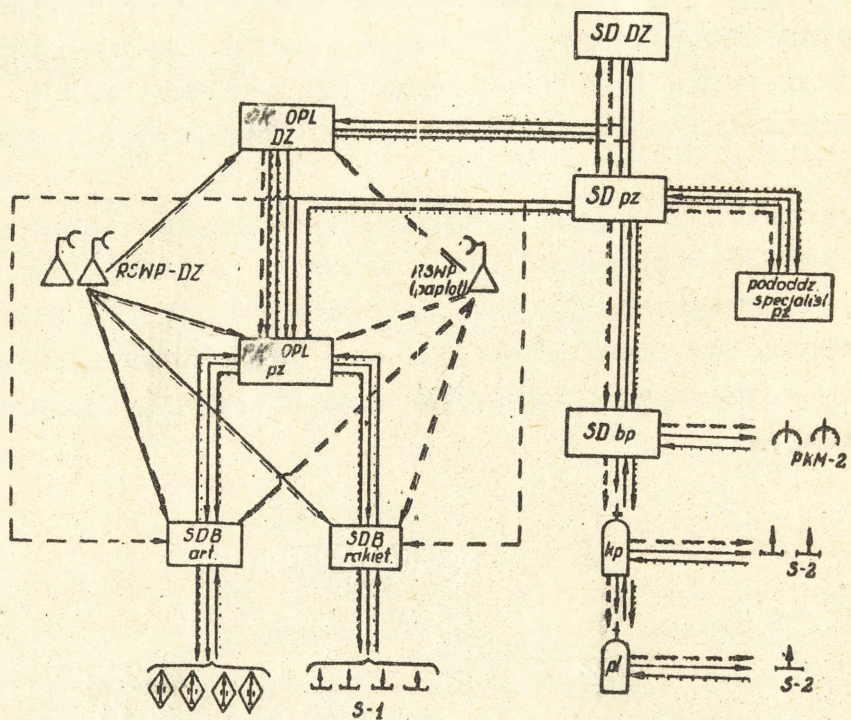
- ustalanie stopni gotowości bojowej sił i środków OPL;
- ~~wykrywanie, identyfikację i śledzenie celów powietrznych;~~
- analizę aktualnego zagrożenia z powietrza i ewentualne alarmowanie wojsk zgodnie z decyzjami dowódcy pułku;
- informowanie środków OPL o celach zwalczanych przez własne LM;
- przekazywanie sygnałów dotyczących zakazów prowadzenia ognia i sygnałów współdziałania z własnym lotnictwem myśliwskim.

Z powyższego wynika, że w pracy szefa OPL można umownie wyodrębnić dwa zasadnicze elementy *kierowania* obroną przeciwlotniczą - dowodzenie taktyczne oraz w szerszym pojęciu - *kierowanie* nie ogniem.

Rys. nr 2

SCHEMAT IDEOWY DOWODZENIA OBRONĄ
PRZECIWILOTNICZĄ pz

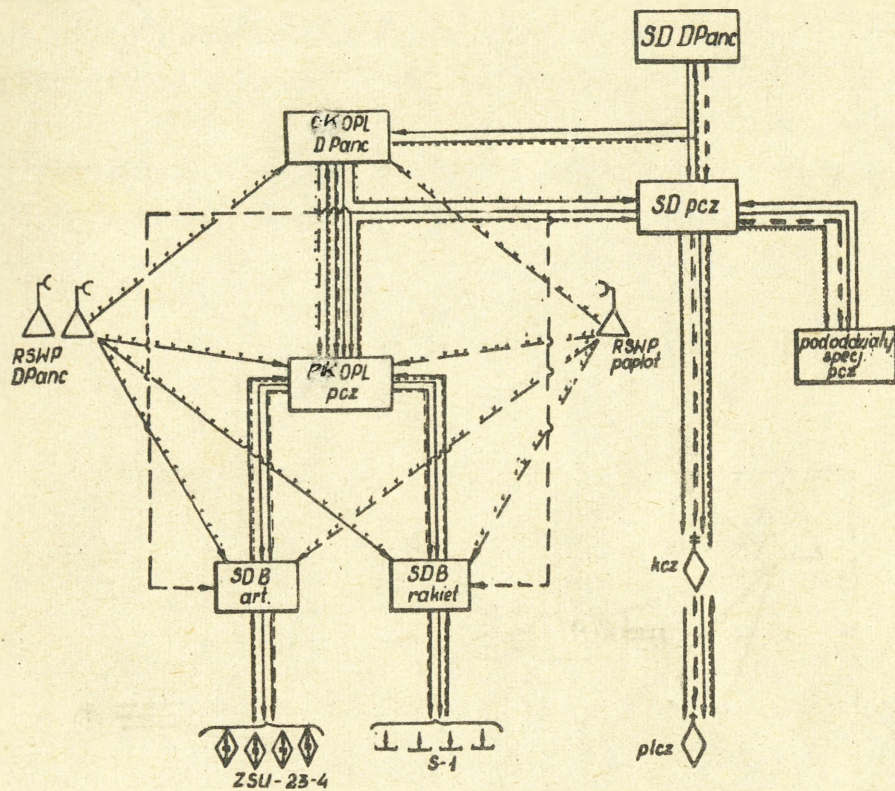
Kierowanie

izw.

- dowódzenie taktyczne OPL
- isie. w. w. ogniem
- zakazy prowadzenia ognia
- meldunki o działaniach w zakresie OPL i SNP
- ostrzeżenie wojsk
- alarmowanie wojsk
- meldunki o celach pow.
- " — " (źródła zapasowe).

Rys. nr 3

SCHEMAT IDEOWY DOWODZENIA OBRONĄ
PRZECIWLOTNICZĄ *pcz*

- dowodzenie taktyczne OPL
- kierowanie ogniem
- zainazy prowadzenia ognia
- meldunki o działalności w zakresie OPL i ŚNP
- ostrzeganie wojsk
- alarmowanie wojsk
- meldunki o celach powietrznych
- (zróżka zapasowe)

Rys. 4

Z punktu widzenia etapów działań pułku w pracy szefa obrony przeciwlotniczej można z kolei wyodrębnić czynności wykonywane:

- w czasie organizacji obrony przeciwlotniczej pułku;
- w czasie prowadzenia walki;

Zakres tych czynności, ich kolejność i treść są w zasadniczej mierze zdeterminowane przyjętą przez dowódcę pułku metodą pracy. Ponadto rzucają nań aktualne zadanie pułku, położenie oraz będący w dyspozycji czas.

Główne elementy pracy szefa OPL w zakresie organizacji obrony przeciwlotniczej pułku i kierowania nią w toku walki pozostają jednak niezmiennie.

II. PRACA SZEFA OPL W CZASIE ORGANIZACJI OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ PUŁKU

Zasadniczym celem pracy szefa OPL w tym okresie jest przygotowanie dla dowódcy meldunku propozycji odnośnie organizacji całokształtu obrony przeciwlotniczej pułku, ze szczególnym uwzględnieniem wykorzystania pododdziałów specjalistycznych. Ponadto treścią pracy szefa obrony przeciwlotniczej jest:

- udział w planowaniu;
- przygotowanie danych do zadań bojowych /rozkazu/ i wytycznych;
- przekazanie zadań;
- organizacja dowodzenia;
- kontrola.

Szef obrony przeciwlotniczej wypracowuje swoje propozycje /meldunek/ przeprowadzając ocenę położenia, której podstawę stanowi znajomość:

- zadania pułku;
- wniosków z analizy zadania przeprowadzonej przez dowódcę pułku;
- wytycznych dowódcy pułku do przygotowania meldunku;
- zarządzenia do obrony przeciwlotniczej dywizji^{x/};
- położenia, stanu i aktualnie wykonywanych zadań przez środki obrony przeciwlotniczej pułku.

Ponadto szef obrony przeciwlotniczej zbiera na bieżąco niezbędne dane od oficerów sztabu pułku oraz szefów rodzajów^{ur} wojsk i służb. ✓

Ocena położenia polega na analizowaniu zagadnień rzutu - jących w zasadniczy sposób na organizację całokształtu obrony

-
- x/ Z zarządzenia do obrony przeciwlotniczej dywizji, szef OPL pułku dowiadyuje się o:
- nowych danych o środkach napadu powietrznego nieprzyjaciela i przewidywanym charakterze ich działań;
  - zadaniach wykonywanych na korzyść pułku przez środki OPL szczebla nadrzędnego i sąsiadów;
  - organizacji ostrzegania wojsk i częstotliwości przekazywania danych;
  - częstotliwościach pracy RSWP dywizji /ich położeniu/;
  - zasadach i sygnałach współdziałania w systemie OPL oraz sposobach przekazywania informacji o przelotach własnego lotnictwa ;
  - ewentualnych przedsięwzięciach w zakresie powszechnej OPL;
  - rejonach rozwinięcia OK OPL dywizji. ✓

przeciwlotniczej pułku. Jest to praca myślowa szefa i sam sposób jej przeprowadzenia zależy w znacznej mierze od umiejętności, charakteru i predyspozycji danego oficera. Niemniej jednak powinna ona obejmować wszystkie niezbędne problemy, a układ i zakres treści mogą być następujące.

1. Ocena nieprzyjaciela, w tym:

- a/ Ewentualny wpływ działań nieprzyjaciela naziemnego na użycie jego lotnictwa oraz wykorzystanie środków OPL pułku;
- b/ Możliwa działalność lotnictwa nieprzyjaciela:
  - jakie lotnictwo, w jaki sposób i jakimi środkami może oddziaływać na pułk;
  - możliwości lotnictwa nieprzyjaciela;
  - możliwe okresy wzmożonej intensywności działań lotnictwa;
  - dogodne rejony i prawdopodobne obiekty uderzeń lotnictwa;
  - prawdopodobne główne kierunki nalotów.

Wnioski z oceny nieprzyjaciela powinny być następujące:

- gdzie i kiedy nieprzyjaciel naziemny może wpływać na użycie swojego lotnictwa oraz wykorzystanie środków OPL pułku;
- w jakich okresach walki należy oczekiwać szczególnie intensywnych działań lotnictwa nieprzyjaciela, w jakich rejonach i na jakie obiekty pułku.

2. Ocena pułku jako obiektu osłony, w tym:

- ocena elementów ugrupowania bojowego /marszowego/ pułku w poszczególnych etapach działań z punktu widzenia ważności oraz wrażliwości na uderzenia z powietrza;
- x - możliwości realizowania powszechnej OPL przez poszczególne pododdziały /elementy ugrupowania/ pułku.

Wnioski powinny określać:

- kiedy, gdzie i jakim elementom ugrupowania pułku należy zapewnić bezpośrednią osłonę;
- x - jak wykorzystać broń strzelecką do prowadzenia ognia do celów powietrznych;
- x - sposób organizacji rozpoznania wzrokowego oraz alarmowania pododdziałów;
- x - jak stosować pozostałe przedsięwzięcia powszechnej OPL.

x Należy rozpatrywać w pkt. 4.

3. Ocena sąsiadów i środków współdziałających, w tym:

- działalność aktywnych środków obrony przeciwlotniczej wyższego szczebla i sąsiadów na korzyść pułku w poszczególnych etapach jego działań;
- możliwości korzystania z danych ostrzegania o zagrożeniu z powietrza oraz meldunków o celach powietrznych;
- zasady współdziałania.

We wnioskach ustala się:

- wpływ środków OPL wyższego szczebla i sąsiadów na osłonę pułku;
- jak zorganizować odbiór danych ostrzegania oraz meldunków o celach powietrznych;
- co należy przedsięwziąć dla zapewnienia realizacji współdziałania oraz bezpieczeństwa własnemu lotnictwu.

4. Ocena sił własnych, w tym:

- stan, położenie i możliwości pułkowych sił i środków OPL;
- stan i możliwości sił i środków OPL pododdziałów;
- stan zaopatrzenia materiałowo-technicznego środków OPL pułku i jego wpływ na realizację dalszych zadań.

Wnioski w powiązaniu z ustaleniami poprzednich zagadnień powinny precyzować:

- jak wykorzystać pułkowe pododdziały OPL w poszczególnych etapach działań z uwzględnieniem obiektów osłony w czasie marszu, rozwijania i wprowadzania do walki oraz manewru w czasie walki;
- ewentualne wykorzystanie środków OPL pododdziałów na korzyść pułku;
- w jakich stopniach gotowości bojowej utrzymywać środki OPL w poszczególnych etapach działań pułku.

Wykazane powyżej zagadnienia stanowią podstawowe problemy oceny położenia szefa OPL pułku. Ponadto przeprowadza się również analizę dalszych zagadnień.

Są nimi:

- ### 5. Ocena warunków meteorologicznych, która powinna określić ich wpływ na działalność lotnictwa nieprzyjaciela i własnych środków.

6. Ocena stanu moralno-politycznego ustalająca wpływ tego stanu u poszczególnych żołnierzy na wykonanie zadań przez pododdziały obrony przeciwlotniczej pułku.

Szef OPL pułku równolegle z analizą poszczególnych zagadnień przeprowadza ocenę terenu, dlatego też nie wyodrębnia się tego problemu jako oddzielnego zagadnienia.

Sprzężenia zwrotne w układzie blokowym oceny położenia i sprecyzowania propozycji zawiera rysunek nr 5.

Po przeprowadzeniu oceny położenia szef obrony przeciwlotniczej wyciąga wnioski ogólne, które praktycznie stanowią treść meldunku /propozycji/. Ich zakres zależy każdorazowo do wytycznych dowódcy pułku. Ujmując jednak te zagadnienia całościowo można ustalić pełny układ i treść meldunku propozycji, które obejmują:

1. Wnioski z oceny nieprzyjaciela powietrznego, w tym:

- jakie lotnictwo, w jaki sposób i jakimi środkami może oddziaływać na pułk;
- przewidywane okresy wzmożonej intensywności działań;
- prawdopodobne obiekty uderzeń;
- prawdopodobne główne kierunki nalotów.

2. Działalność aktywnych środków OPL szczebla nadrzędnego i sąsiadów na korzyść pułku, w tym:

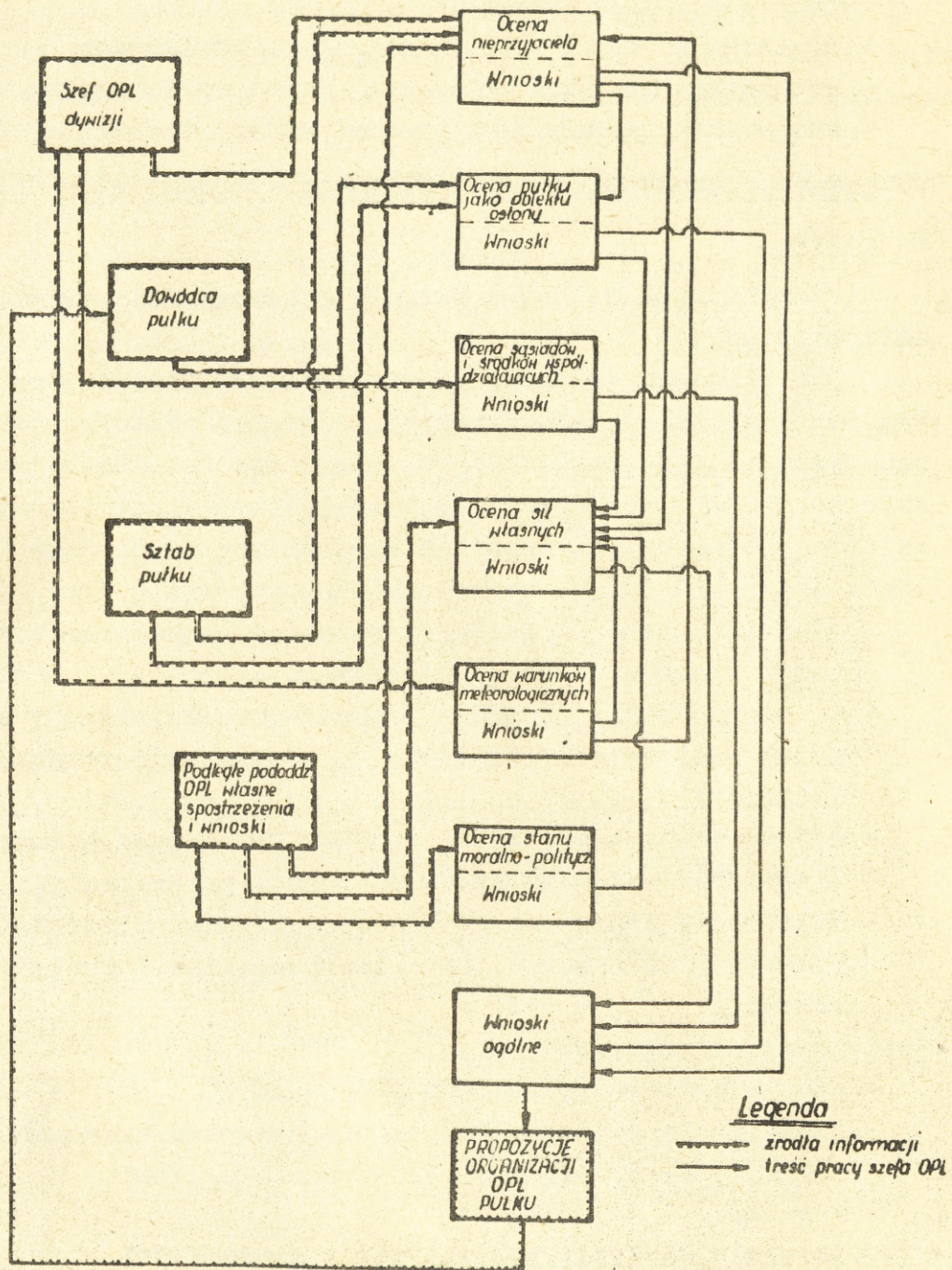
- jakie środki, gdzie, kiedy i jak wzmacniają, względnie zapewniają osłonę pułku;
- czy i jak wpływają na wykorzystanie /użycie/ organicznych środków OPL pułku.

3. Propozycje wykorzystania sił i środków OPL pułku, w tym:

- obiekty osłony dla pułkowych pododdziałów OPL w poszczególnych etapach działań;
- ewentualne wykorzystanie środków OPL pododdziałów na korzyść pułku.

4. Propozycje w zakresie wykorzystania ognia broni strzeleckiej do celów powietrznych.

5. Propozycje dotyczące organizacji odbioru danych ostrzegania i meldunków o celach powietrznych oraz rozpoznania wzrokowego i alarmowania w pułku.

Rys. nr 5

6. Propozycje w zakresie:

- stopni gotowości bojowej środków OPL pułku w poszczególnych etapach działań;
- realizacji zasad współdziałania z lotnictwem;
- przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- stosowania pozostałych przedsięwzięć powszechnej OPL.

7. Terminy gotowości bojowej pułkowych pododdziałów OPL.

8. Prośby.

Przykładowy meldunek propozycji szefa OPL pułku zawiera załącznik nr 1.

Po złożeniu meldunku i uzyskaniu akceptacji jego treści, względnie wniesieniu niezbędnych zmian i poprawek, szef obrony przeciwlotniczej uczestniczy w planowaniu działań bojowych w sztabie pułku i opracowaniu dokumentów bojowych. Podstawę do tej pracy stanowi prowadzona i uzupełniana na bieżąco mapa robocza szefa OPL pułku, która powinna zawierać:

- niezbędne dane o nieprzyjacielu naziemnym oraz wnioski z oceny środków napadu powietrznego npla;
- elementy decyzji dowódcy /ugrupowania bojowego i zadań/ pułku w zakresie niezbędnym do organizacji obrony przeciwlotniczej;
- rejony rozwinięcia sił i środków OPL szczebla nadrzędnego i sąsiadów mających wpływ na obronę przeciwlotniczą pułku;
- aktualne i planowane rejony rozwinięcia pododdziałów OPL pułku i SD OPL pułku, ich przegrupowanie i przewidywany manewr;
- legendę obejmującą:
  - stan i możliwości środków OPL pułku;
  - organizację rozpoznania, ostrzegania i alarmowania;
  - organizację dowodzenia i kierowania ogniem;
  - sygnały;
  - terminy gotowości bojowej sił i środków OPL.

Przykładowe rozwiązanie jak załącznik nr 2.

Udział szefa OPL w planowaniu działań bojowych i opracowaniu dokumentów bojowych sprowadza się praktycznie do:

- wrysowania na mapę dowódcy /szefa sztabu/ pułku danych dotyczących obrony przeciwlotniczej i uzupełniania legendy w tym zakresie;

- przygotowania dla dowódcy pułku danych do zadań bojowych /punkt do rozkazu bojowego/;
- przygotowania dowódcy treści wytycznych do zabezpieczenia działań w zakresie obrony przeciwlotniczej /wytycznych do obrony przeciwlotniczej pułku/.

Dane do zadań bojowych /punkt do rozkazu bojowego/ powinny zawierać:

- zadania taktyczne dla poszczególnych pododdziałów OPL pułku;
- przewidywany manewr w toku działań;
- terminy gotowości bojowej;
- ewentualne drogi marszu.

Przykładowe rozwiązanie załącznik nr 3.

Zakres wytycznych do obrony przeciwlotniczej pułku zależy od charakteru pracy dowódcy. Dowódca pułku może bowiem osobiście pozostawić wytyczne dowódcom wszystkich pododdziałów z pododdziałami OPL włącznie, względnie polecić szefowi OPL przekazanie zarządzenia pododdziałom specjalistycznym, a samemu ograniczyć się do wydania wytycznych pozostałym. W obydwu przypadkach układ wytycznych pozostanie jednakowy, zmianie ulegnie jedynie ich treść. Wytyczne dowódcy pułku powinny obejmować następujące zagadnienia:

1. Możliwa działalność lotnictwa nieprzyjaciela, w tym:
  - jakie lotnictwo, w jaki sposób i jakimi środkami może oddziaływać na pułk;
  - przewidywane okresy wzmożonej intensywności działań;
  - prawdopodobne, główne kierunki nalotów.
2. Działalność aktywnych środków OPL szczebla nadrzędnego i sąsiadów na korzyść pułku /co, gdzie, kiedy jak/.
3. Wyznaczenie pododdziałów do prowadzenia ognia z broni strzeleckiej do celów powietrznych /gdzie i ile w poszczególnych etapach działań pułku/.
4. Zasady prowadzenia ognia przez pododdziały OPL i pododdziały piechoty z broni strzeleckiej. Stopnie gotowości bojowej, w tym:
  - ograniczenia w prowadzeniu ognia przez pododdziały OPL;

- ograniczenia w prowadzeniu ognia z broni strzeleckiej;
- sposób przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- określenie ilości środków OPL w gotowości bojowej nr 1 w poszczególnych etapach działań.

5. Ostrzeżenie, rozpoznanie i alarmowanie, w tym:

- skąd, gdzie i na jakiej częstotliwości przyjmować dane ostrzeżenia o zagrożeniu z powietrza;
- skąd i na jakiej częstotliwości przyjmować meldunki o celach powietrznych na SD OPL pułku oraz w pułkowych pododdziałach OPL;
- organizacja rozpoznania wzrokowego;
- organizacja alarmowania.

6. Pozostałe przedsięwzięcia w zakresie powszechnej OPL, w tym:

- kiedy i gdzie zwrócić szczególną uwagę na maskowanie;
- gdzie należy zwiększyć rozśrodkowanie pododdziałów;
- zakres niezbędnych prac inżynierskich;
- organizacja likwidacji skutków uderzeń z powietrza.

7. Sygnały:

- alarm lotniczy: ogłoszenie i odwołanie;
- zezwolenie na prowadzenie ognia do wszystkich obiektów powietrznych bez względu na wysokość;
- zakaz prowadzenia ognia;
- odwołanie poprzednich sygnałów;
- "ja swój samolot": w dzień i w nocy.

W wypadku, gdy dowódca pułku nie wydaje osobiście wytycznych dowódcom pododdziałów OPL, wówczas nie uwzględnia się podpunktów dotyczących ściśle działalności środków specjalistycznych^{x/}

W takim przypadku szef obrony przeciwlotniczej wydaje zarządzenie dowódcom pododdziałów OPL podając w nim:

1. Dane dotyczące możliwości działalności lotnictwa nieprzyjaciela, w tym:

- rodzaje lotnictwa, składy grup, typy samolotów, sposoby ataków i środki rażenia;

x/ Przykładowe rozwiązanie wariantów ustnych wytycznych dowódcy pułku zawierają załączniki nr 4 i 5.

- przewidywane okresy i rejony wzmożonej intensywności działań;
  - prawdopodobne, główne kierunki nalotów.
2. Działalność aktywnych środków OPL szczebla nadrzędnego i sąsiadów, w tym:
- rejony działania i stanowiska ogniowe najbliższych baterii oddziału /ów/ artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych;
  - ewentualne rejony rozwinięcia pododdziałów OPL sąsiednich pułków;
  - działalność lotnictwa myśliwskiego z dyżurowania w powietrzu /strefa dyżurowania, okresy, siły/.
3. Zadanie dla pułkowej baterii artylerii przeciwlotniczej, w tym:
- obiekty osłony, miejsce jego znajdowania się i planowane działanie;
  - droga marszu i termin gotowości;
  - przewidywany manewr w toku działań.
4. Zadanie dla pułkowej baterii rakiet przeciwlotniczych, w tym:
- obiekt /-y/ osłony, miejsce znajdowania się i planowane działanie;
  - droga marszu i termin gotowości;
  - przewidywany manewr w toku działań.
5. Wytyczne do prowadzenia ognia do celów powietrznych, w tym:
- ograniczenia w prowadzeniu ognia;
  - warunki zapewnienia bezpieczeństwa własnym samolotom myśliwskim;
  - sposób przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
  - ilość środków w gotowości bojowej nr 1 w poszczególnych etapach działań.
6. Wytyczne w zakresie rozpoznania, w tym:
- skąd i na jakiej częstotliwości przyjmować meldunki o celach powietrznych w poszczególnych etapach działań;
  - zapasowe źródło /-a/ informacji o sytuacji powietrznej;
  - jak zorganizować rozpoznanie wzrokowe.

7. Rejon i czas rozwinięcia SD OPL pułku oraz planowane przesunięcia.

8. Sygnały:

- alarm lotniczy: ogłoszenie i odwołanie;
- zezwolenie do prowadzenia ognia do wszystkich obiektów powietrznych bez względu na wysokość;
- zakaz prowadzenia ognia;
- odwołanie poprzednich sygnałów;
- "ja swój samolot" w dzień i w nocy.

9. Wytyczne w zakresie składania meldunków.

Możliwy wariant treści zarządzenia szefa OPL pułku zawiera załącznik nr 6.

Kolejnymi etapami w pracy szefa obrony przeciwlotniczej są:

- organizacja dowodzenia;
- organizacja zabezpieczenia działań bojowych środków OPL pułku.

Dowodzenie siłami i środkami OPL jest realizowane z SD OPL, które rozwija się na SD pułku.

Odpowiedzialnym za przygotowanie do pracy i utrzymanie w ciągłej gotowości bojowej stanowiska dowodzenia jest szef OPL pułku, który w tym zakresie wydaje odpowiednie wytyczne dla dowódcy drużyny dowodzenia.

Wytyczne te powinny między innymi zawierać:

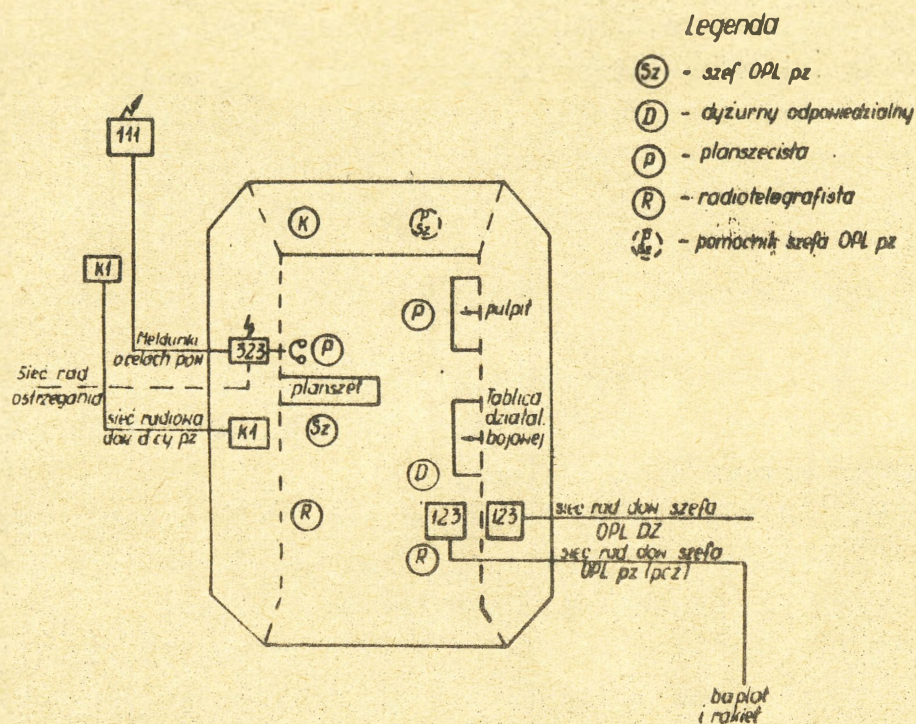
- organizację przyjmowania danych o sytuacji powietrznej;
- organizację przekazywania danych o sytuacji powietrznej do sztabu pułku i podległych pododdziałów OPL;
- organizację łączności;
- organizację dyżurów na SD OPL pułku.

Dla umożliwienia realizacji dowodzenia obroną przeciwlotniczą, przez szefa OPL pułku, SD OPL posiada odpowiednie wyposażenie i obsadę.

Pełną obsadę tego stanowiska stanowią:

- szef OPL pułku i perspektywicznie jego pomocnik;
- dyżurny odpowiedzialny /dowódca drużyny dowodzenia/;
- planszeciści i radiotelefoniści.

Podstawowe wyposażenie i organizację łączności zapewniającą dowodzenie obroną przeciwlotniczą pułku z SD OPL, które rozmieszcza się na RPD typu R-6 zawiera rys. nr 6.

Rys. nr 6

Elementy pracy szefa OPL obejmujące zagadnienia zabezpieczenia działań bojowych środków OPL pułku, dotyczą przede wszystkim przedsięwzięć związanych z organizacją rozpoznania powietrznego i współdziałania. Nie są to jednak czynności rozwiązywane jednorazowo, lecz przewijają się w całej pracy szefa obrony przeciwlotniczej już od chwili otrzymania zarządzenia szefa OPL dywizji i wytycznych dowódcy pułku, a rozwiązywane są w czasie oceny położenia, precyzowania, propozycji, przygotowania treści wytycznych, przekazywania zarządzeń odnośnie organizacji OPL w pułku i w czasie prowadzenia walki.

W zakresie rozpoznania obejmują one:

- ustalenie podstawowych i zapasowych źródeł informacji oraz organizację przyjmowania danych o sytuacji powietrznej;
- organizację rozpoznania wzrokowego oraz ustalenia zasad obiegu informacji z tego źródła;
- organizację przekazywania danych o sytuacji powietrznej do sztabu pułku, pododdziałów ogólnowojskowych /specjalistycznych/ i pododdziałów obrony przeciwlotniczej.

Natomiast w ramach organizacji współdziałania ustala się:

- wzajemną wymianę informacji o sytuacji powietrznej i naziemnej pomiędzy siłami i środkami OPL oraz osłanianymi pododdziałami;
- wzajemną wymianę informacji o zadaniach i sposobach ich realizacji;
- sposoby zapewnienia bezpieczeństwa pododdziałom przed rażą - cym działaniem ognia środków OPL przy zwalczaniu celów na bardzo małych wysokościach;
- zakres udzielania wzajemnej pomocy w zwalczaniu nieprzyjaciela naziemnego, likwidacji skutków uderzeń środków masowego rażenia, maskowania, przegrupowania itp;
- sposób utrzymania łączności i sygnały współdziałania.

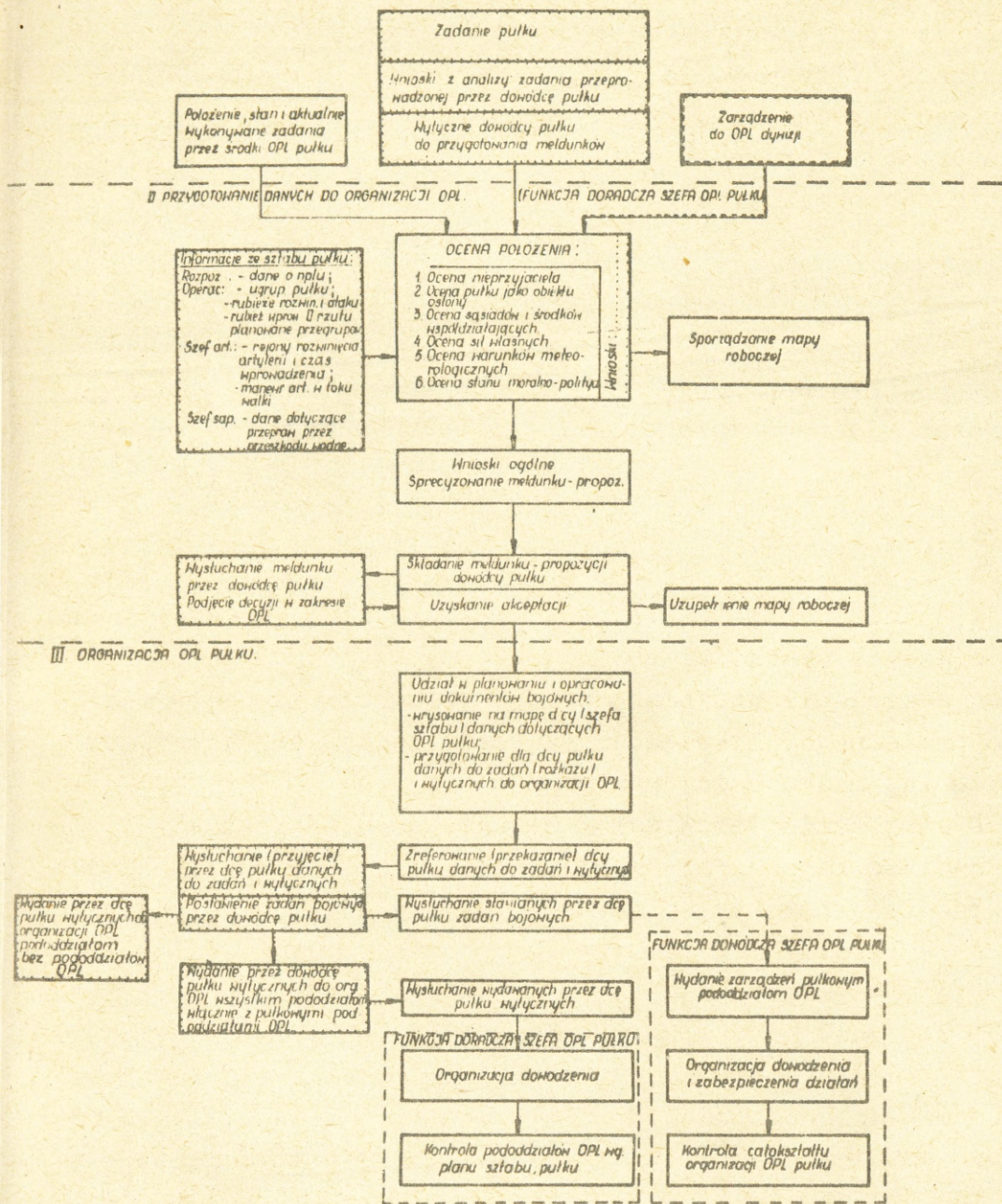
Powyższe zagadnienia wchodzi również w zakres współdziałania organizowanego przez dowódcę pułku i na jego żądanie szef obrony przeciwlotniczej powinien przygotować odpowiednie dane.

Ostatnim etapem pracy w okresie organizacji obrony przeciwlotniczej jest kontrola, w której szef OPL pułku zawsze bierze udział. Jedynie zakres przeprowadzanych kontroli może być zróżnicowany. Może on prowadzić kontrolę jedynie specjalistycznych pododdziałów CPL w ramach ogólnego planu sztabu pułku lub kontrolować całokształt organizacji obrony przeciwlotniczej, działając przy tym w imieniu i z upoważnienia dowódcy pułku.

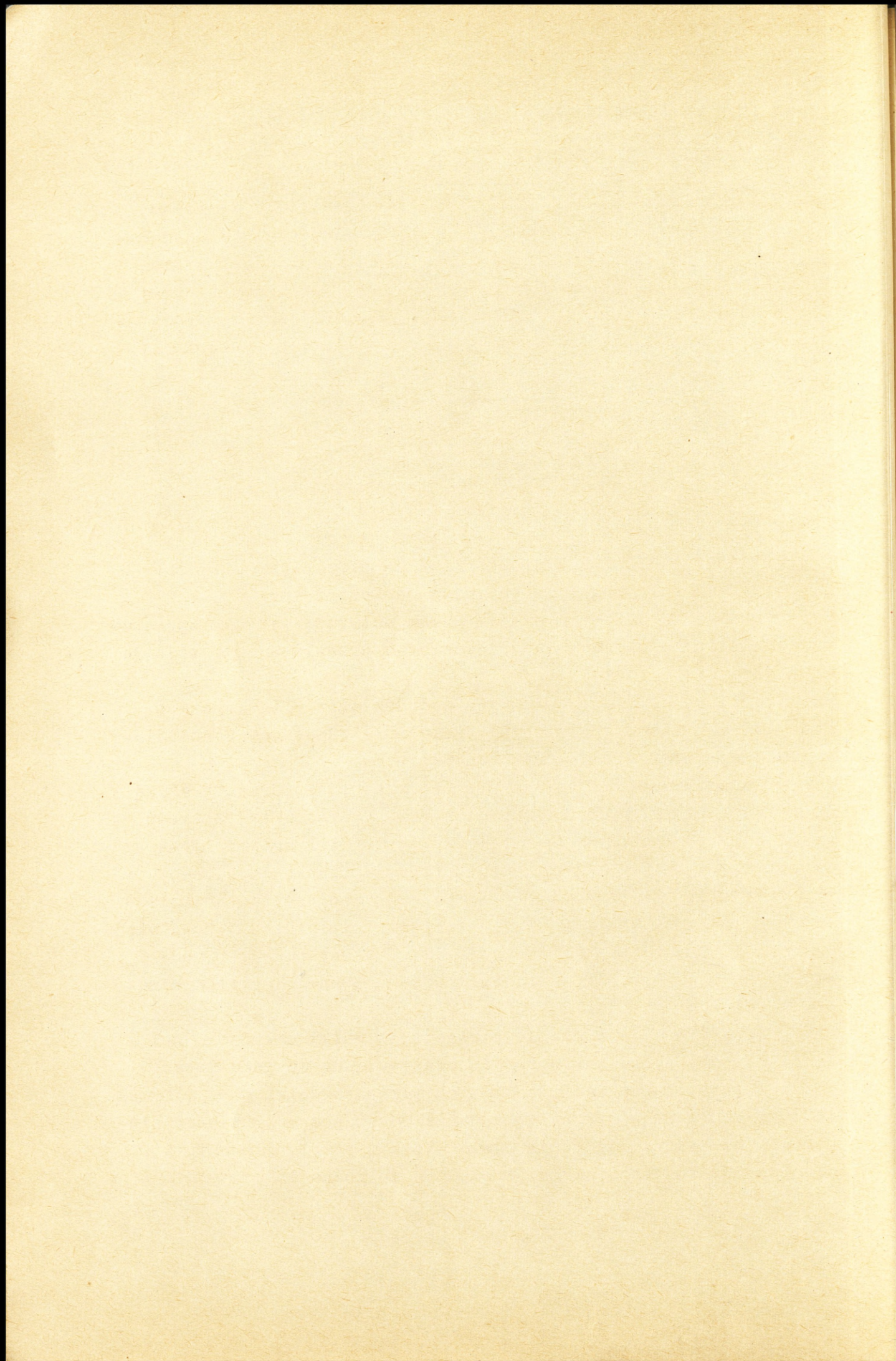
Algorytm pracy szefa OPL w czasie organizacji obrony przeciwlotniczej pułku obrazuje rysunek nr 7.

PRACA SZEFA OPL W CZASIE ORGANIZACJI OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ PUŁKU

I. PODSTAWA DO PRZYKOTOWANIA DANYCH DO ORGANIZACJI OPL

Rys. nr 7

3. PRACA SZEFA OPL PUŁKU W CZASIE PROWADZENIA WALKI

Biorąc udział w całości kształcenia dowodzenia pododdziałami pułku w toku walki szef obrony przeciwlotniczej powinien w każdej chwili być przygotowany do zreferowania dowódcy swoich wniosków z dotychczasowej działalności lotnictwa nieprzyjaciela oraz realizacji kompleksowej OPL oddziału, ze szczególnym uwzględnieniem działań pododdziałów obrony przeciwlotniczej.

Dlatego też szef OPL śledzi na bieżąco rozwój działań zarówno naziemnych, jak i powietrznych, ocenia je i uogólnia wyciągnięte z tej oceny wnioski.

Podstawę do pracy w tym zakresie stanowią:

- informacje od szefa OPL dywizji dotyczące dotychczasowej i przewidywanej działalności lotnictwa nieprzyjaciela oraz wszelkich zmian w działaniach środków obrony przeciwlotniczej wyższego szczebla i sąsiadów na korzyść pułku;
- informacje od oficerów sztabu pułku dotyczące aktualnego stanu działań bojowych pododdziałów oraz przewidywanego rozwoju walki;
- meldunki od dowódców pułkowych pododdziałów OPL dotyczące aktualnego stanu, położenia i działania odnośnych pododdziałów oraz działania osłanianych obiektów.

Otrzymywane na bieżąco przez szefa OPL informacje służą do prowadzenia ciągłej oceny położenia, której układ i treść są zależne od sytuacji i aktualnych potrzeb. Praktycznie są to niezbędne w konkretnym położeniu, fragmenty, omówionej w poprzednim zagadnieniu, całościowej oceny położenia. Równoległe z prowadzeniem oceny szef obrony przeciwlotniczej uogólnia wnioski i przygotowuje propozycje dla dowódcy pułku, przede wszystkim w zakresie koniecznego, nieplanowanego uprzednio manewru sił i środków OPL.

Szef OPL może w czasie prowadzenia walki składać meldunki dowódcy pułku z własnej inicjatywy, lub na jego żądanie /np.: w pewnych szczególnie ważnych okresach walki szef OPL może otrzymać od dowódcy pułku zadanie dotyczące zapewnienia bezpośredniej osłony najważniejszemu w danym etapie elementowi ugrupowania bojowego pułku, względnie wytyczne do przygotowa-

nia propozycji realizacji obrony przeciwlotniczej w dalszej fazie działań/. W obu wypadkach meldunek szefa powinien zawierać:

- wnioski z oceny bieżącej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem działalności środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- propozycje dalszego wykorzystania sił i środków OPL pułku oraz ich ewentualnego manewru;
- propozycje w zakresie ewentualnych zmian w całości kształcie zagadnień obrony przeciwlotniczej pułku.

Po uzyskaniu od dowódcy pułku akceptacji proponowanych zmian szef OPL przekazuje podległym mu pododdziałom zarządzenia zawierające nowe zadania. Zarządzenia powinien również przekazywać w przypadku realizacji planowanego, a więc zatwierdzonego przez dowódcę pułku już w okresie organizacji działań, manewru.

Równolegle z realizacją podanych czynności szef OPL jest obowiązany do:

- bieżącego prowadzenia swojej mapy roboczej;
- uaktualniania planu wykorzystania sił i środków OPL;
- wrysowywania na mapę dowódcy /szefa sztabu/ aktualnych danych w zakresie obrony przeciwlotniczej pułku.

Ponadto w nakazanych terminach, a w razie potrzeby z własnej inicjatywy, melduje szefowi OPL dywizji uogólnione wnioski z oceny działalności środków napadu powietrznego nieprzyjaciela oraz informuje go o zadaniach taktycznych realizowanych przez pułkowe środki obrony przeciwlotniczej.

Do obowiązków szefa obrony przeciwlotniczej pułku należy również kontrola pododdziałów OPL prowadzona według tych samych zasad, co w okresie organizacji działań. W czasie prowadzenia kontroli powinien on wydawać w imieniu dowódcy zalecenia dotyczące natychmiastowego usunięcia stwierdzonych niedociągnięć oraz wytyczne do dalszej działalności.

W ustalonych ogólnie terminach szef OPL przygotowuje dane do meldunków okresowych, które obejmują:

- uogólnione wnioski z działalności środków napadu powietrznego nieprzyjaciela;
- aktualny stan i położenie środków OPL pułku oraz realizowane przez nie zadania;

- działalność środków OPL pułku, wyniki ognia i poniesione straty oraz stan zapasów środków materiałowo-technicznych;
- zamiar dalszego wykorzystania sił i środków OPL;
- ewentualne prośby.

Omówione czynności szefa obrony przeciwlotniczej wchodzi w zakres dowodzenia taktycznego i zawierają elementy zarówno: funkcji doradczej, jak i dowódczej. Algorytm pracy szefa OPL pułku w czasie prowadzenia walki przy realizacji dowodzenia taktycznego zawiera rysunek nr 8.

Bardzo ważnym elementem działań jest również realizacja obrony przeciwlotniczej pułku przez środki specjalistyczne polegające na zwalczaniu celów powietrznych oraz odpieraniu nalo- tów i wynikające z niej dowodzenie ogniowe. W szeroko pojętym dowodzeniu ogniowym bierze również udział szef obrony przeciw- lotniczej. W pracy szefa OPL w tym zakresie można wyodrębnić trzy podstawowe fazy. Pierwsza z nich /analityczna/ dotyczy zbierania informacji o całokształcie sytuacji powietrznej, uo- gólniania ich i podejmowania odpowiednich decyzji. Druga /dowód- cza/ dotyczy przekazywania informacji, zadań, zarządzeń i wyty- cznych wykonawcom, i wreszcie trzecia /sprawozdawcza/ sprowadza się do analizy i uogólniania danych z działalności lotnictwa nieprzyjaciela oraz środków obrony przeciwlotniczej pułku i meldowania ich na SD OPL dywizji.

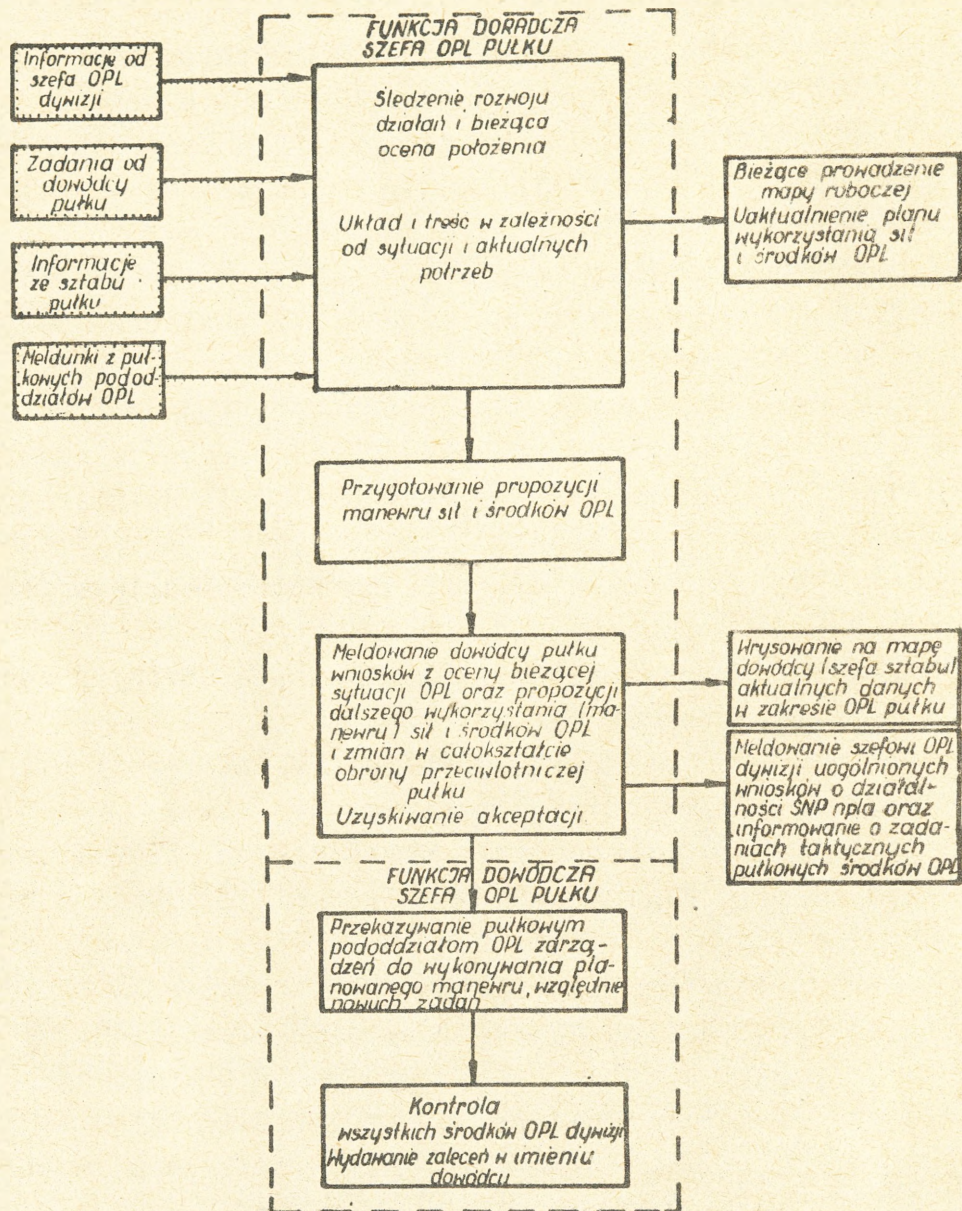
Do obowiązków szefa OPL pułku w zakresie pierwszej fazy należy:

- bieżące śledzenie aktualnej sytuacji powietrznej, w tym dzia- łalności lotnictwa nieprzyjaciela;
- przyjmowanie informacji o celach powietrznych zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego i identyfikacja tych celów;
- przyjmowanie informacji o przelotach własnego lotnictwa;
- przyjmowanie sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- ocena całokształtu sytuacji powietrznej;
- ustalanie konieczności przekazywania sygnałów zakazu prowa- dzenia ognia do pododdziałów obrony przeciwlotniczej oraz pod- oddziałów ogólnowojskowych;
- ustalanie konieczności zarządzania alarmu;
- ustalanie niezbędnej ilości środków OPL w gotowości nr 1.

Podstawę do realizacji wymienionych czynności szefa obro- ny przeciwlotniczej pułku stanowią:

PRACA SZEFA OPL PUŁKU W CZASIE PROWADZENIA WALKI

A. DOWODZENIE TAKTYCZNE

Rys. nr 8

- informacje, sygnały i zakazy otrzymywane z SD OPL dywizji;
- meldunki o celach powietrznych odbierane z dywizyjnych środków rozpoznania radiolokacyjnego;
- dane z prowadzonego w pułku rozpoznania wzrokowego.

Do czynności szefa OPL w pułku w ramach przekazywania informacji, zadań, zarządzeń i wytycznych należy:

- informowanie pułkowych pododdziałów OPL o celach powietrznych zwalczanych przez środki szczebla nadrzędnego;
- przekazywanie pododdziałom OPL sygnałów zakazu prowadzenia ognia;
- uaktualnianie wytycznych do prowadzenia ognia;
- wydawanie zarządzeń do przejścia w odpowiednie stopnie gotowości bojowej;
- informowanie SD pułku /dyżurnego operacyjnego/ o konieczności przekazywania do poszczególnych elementów ugrupowania bojowego sygnałów zakazu prowadzenia ognia do obiektów powietrznych oraz zarządzania alarmów;
- alarmowanie SD pułku w przypadku bezpośredniego zagrożenia uderzeniem z powietrza.

W fazie sprawozdawczej praca szefa obrony przeciwlotniczej pułku sprowadza się do:

a/ Przyjmowania meldunków i zbierania informacji o:

- działalności lotnictwa nieprzyjaciela;
- wynikach ognia do celów powietrznych, prowadzonego zarówno przez specjalistyczne środki OPL, jak i z broni strzeleckiej;
- poniesionych w pododdziałach OPL stratach.

b/ Analizy i uogólniania zebranych informacji.

c/ Meldowania uogólnionych danych na SD OPL dywizji.

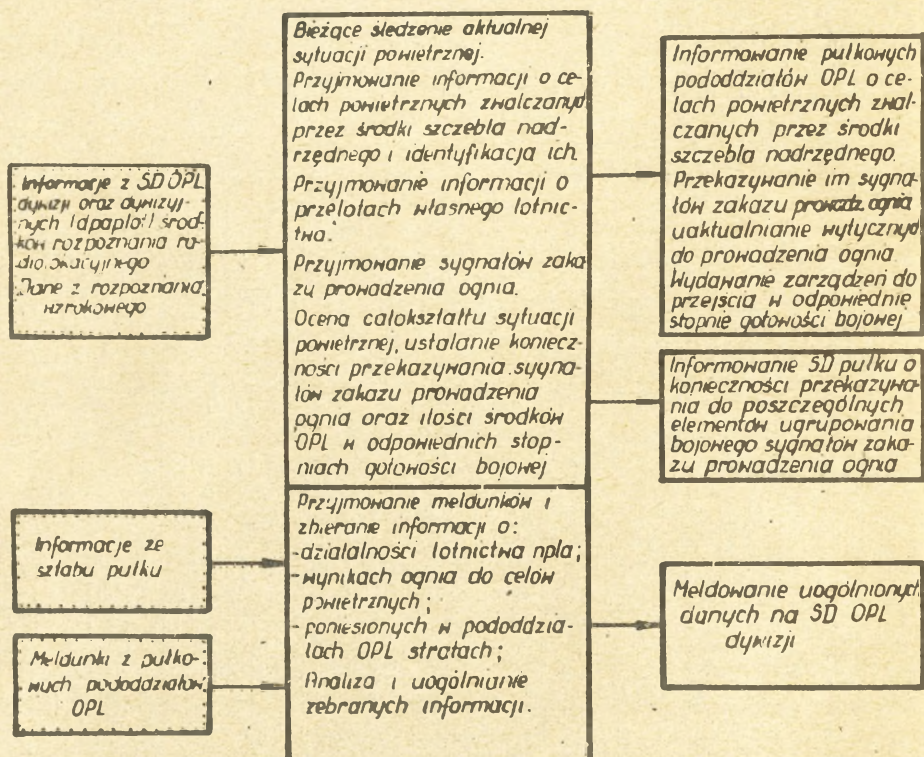
Podstawę do powyższej pracy stanowią informacje uzyskiwane w sztabie pułku oraz meldunki z pułkowych pododdziałów obrony przeciwlotniczej.

Algorytm pracy szefa obrony przeciwlotniczej pułku w zakresie dowodzenia ogniowego obrazuje rys. nr 9.

Należy przy tym podkreślić, że specyfika walki "w trzecim wymiarze" powoduje stałe zagrożenie z powietrza, bez względu na to w jakim położeniu znajduje się pułk. Dlatego też środki obro-

B. DOWODZENIE OGNIOWE

Funkcja dowódcza szefa OPL pułku

Rys. nr 9

ny przeciwlotniczej muszą być w ciągłej gotowości do prowadzenia ognia do celów powietrznych. Umiejscowienie pracy szefa OPL w powyższym zakresie w tym rozdziale jest więc niejako umowne, gdyż prowadzenie walki w powietrzu nie zawsze pokrywa się z okresem bezpośredniej walki pododdziałów ogólnowojskowych. Całokształt elementów dowodzenia taktycznego i ogniowego w układzie funkcjonalnym zawiera rys. nr 10.

Czytelnikowi może się nasunąć zastrzeżenie co do możliwości pełnej realizacji wymienionych czynności przez jednego czło - wieka - szefa obrony przeciwlotniczej pułku. Trzeba zatem przypomnieć, że szefowi OPL podlega drużyna dowodzenia, a ponadto w warunkach bojowych powinien on mieć również do dyspozycji starszego pomocnika. Nastąpi wówczas podział pracy, a zakres czynności i obowiązków pomocnika będzie zawsze na bieżąco regulował szef.

Wykonano w 50 egz.
Egz.Nr 1-50 B.Tajna
Wyk.płk Paluch
ppłk Sokołowski
Druk.J.J. dn.15.7.72r.
Nr ks.01100/02180/WW
Kor. HW

MEJDUNEK PROPOZYCJI

Szefa obrony przeciwlotniczej pz

/Przykład/

1. Oceniam, że na pododdziały 5 pz oddziaływać może lotnictwo taktyczne nieprzyjaciela małymi grupami, głównie z małych i bardzo małych wysokości oraz lotnictwo wojsk lądowych pojedynczymi śmigłowcami, stosując przede wszystkim klasyczne środki rażenia. Nie wykluczam przy tym możliwości użycia przez lotnictwo broni jądrowej.
Przewiduję wzmożenie intensywności działań lotnictwa w okresie rozwijania i wprowadzania pułku do walki, odpierania kontrataków nieprzyjaciela, wprowadzania do walki drugiego rzutu oraz przekraczania rzeki WILGA, a pod koniec dnia forsowania rzeki BUGO-NAREW.
Najbardziej prawdopodobnymi obiektami ataków mogą być:
  - bataliony pierwszego rzutu w czasie rozwijania;
  - drugi rzut w czasie wprowadzania do walki;
  - artyleria w czasie marszu i na stanowiskach ogniowych;
  - przeprawy na rzece WILGA;
  - pod koniec dnia pododdziały forsujące rzekę BUGO-NAREW.Większości nalotów należy oczekiwać z kierunków: zachodniego i północno-zachodniego.
2. Obronę przeciwlotniczą 5 pz w czasie marszu na rubież wprowadzania do walki zapewnia lotnictwo myśliwskie z dyżurowania w powietrzu, a na odcinku PODBIELE-GOŚLAW osłonę wzmacnia 2 paplot. W czasie wchodzenia do walki na korzyść 5 pz działają środki obrony przeciwlotniczej 1 pz.
3. Pułkowe pododdziały obrony przeciwlotniczej proponuję wykorzystać następująco:
  - a/ baterię artylerii przeciwlotniczej
    - w czasie przegrupowania i na rubieży wejścia pułku do walki do osłony artylerii;
    - w toku natarcia do osłony artylerii, a następnie drugiego rzutu pułku na rubieży wejścia do walki i w czasie dalszych działań;

- w końcu dnia do osłony pododdziałów forsujących BUGO-NAREW.

b/ baterię rakiet przeciwlotniczych:

- do osłony 1 bp w czasie przegrupowania i w toku natarcia.

4. Do walki z samolotami i śmigłowcami działającymi na małych i bardzo małych wysokościach proponuję utrzymywać w czasie przegrupowania pułku w każdej kompanii i baterii nie mniej niż dwa plutony, a w toku natarcia we wszystkich pododdziałach drugorzutowych, na stanowiskach dowodzenia i w pododdziałach tyłowych - nie mniej niż jeden pluton w gotowości do natychmiastowego otwarcia ognia.
5. Dane o zagrożeniu z powietrza proponuję odbierać do godziny 7.10 9.2 z sieci ostrzegania 8 DZ, a następnie 2 DZ, SD OPL pułku oraz baterie artylerii i rakiet przeciwlotniczych będą przyjmować meldunki o celach powietrznych w czasie marszu i na rubieży wejścia do walki z RSWP 8 DZ, a w toku natarcia z RSWP 2 DZ. Zapasowym źródłem informacji jest RSWP 2 paplot. Rozpoznanie wzrokowe proponuję prowadzić według dotychczasowych zasad, a alarmowanie pododdziałów piechoty, czołgów i specjalistyczne w sieci dowodzenia pułku.
6. Ponadto proponuję:
  - z chwilą rozpoczęcia marszu utrzymywać wszystkie środki obrony przeciwlotniczej pułku w gotowości nr 1;
  - dla zapewnienia bezpieczeństwa własnemu lotnictwu doprowadzić do szczebla kompanii obowiązujące zasady i sygnały współdziałania;
  - do przekazywania sygnałów zakazu prowadzenia ognia z broni strzeleckiej i środków obrony przeciwlotniczej pododdziałów wykorzystać sieć szefa sztabu pułku, a do pułkowych pododdziałów obrony przeciwlotniczej sygnały przekazywać w mojej sieci dowodzenia;
  - w czasie marszu ściśle przestrzegać zasad maskowania świateł, a podczas przekraczania m. GOCLAW i rzeki WILGA zwiększyć odstępy w kolumnach.

7. Baterie artylerii przeciwlotniczej i rakiet przeciwlotniczych osiągną gotowość nr 1 na 30 minut przed opuszczeniem przez pododdziały pułku rejonu wyjściowego.
8. Proszę o umożliwienie ustalenia w czasie rekonesansu położenia środków obrony przeciwlotniczej i pz. '

PUNKT DO ROZKAZU BOJOWEGO DOWÓDCY pz
/Przykład/

Środki OPL:

Bateria artylerii przeciwlotniczej osłonić 2 pa /bez 1 d/ w czasie marszu i w toku natarcia do rubieży zadania bliższego pułku.

Być w gotowości do osłony wprowadzenia drugiego rzutu /3 bp/ do walki, a następnie do osłony forsowania rzeki BUGO-NAREW.

Bateria rakiet przeciwlotniczych osłonić 1 bp w czasie marszu, rozwijania, wchodzenia do walki i w toku natarcia.

Gotowość do osłony 1 bp 5.30 9.2.

USTNE WYTYCZNE DOWÓDCY pz DO OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ
/Przykład - wariant A/

1. Na pododdziały 5 pz oddziaływać może lotnictwo taktyczne nieprzyjaciela małymi grupami, głównie z małych i bardzo małych wysokości oraz lotnictwo wojsk lądowych pojedynczymi śmigłowcami, stosując przede wszystkim klasyczne środki rażenia. Istnieje również możliwość użycia broni jądrowej, Wzmoczonej intensywności działań lotnictwa należy oczekiwać w okresie rozwijania i wprowadzania pułku do walki, odpierania kontrataków nieprzyjaciela, wprowadzania do walki drugiego rzutu oraz przekraczania rzeki WILGA, a pod koniec dnia forsowanie rzeki BUGO-NAREW. Większości nalotów należy oczekiwać z kierunków: zachodniego i północno-zachodniego.
2. Obronę przeciwlotniczą 5 pz w czasie marszu na rubież wprowadzenia do walki zapewnia lotnictwo myśliwskie z dyżurowania w powietrzu, a na odcinku PODBIELE, GOĆLAW osłonę wzmacnia 2 paplot.
W czasie wchodzenia do walki na korzyść 2 bp działa bateria artylerii przeciwlotniczej 1 pz.
3. Do walki z samolotami i śmigłowcami działającymi na małych i bardzo małych wysokościach, w czasie przegrupowania pułku, utrzymywać w każdej kompanii i baterii nie mniej niż dwa plutony, a w toku natarcia we wszystkich pododdziałach drugorzutowych na stanowiskach dowodzenia i w pododdziałach tyłowych, nie mniej niż jeden pluton w gotowości do natychmiastowego otwarcia ognia.
4. Ogień do celów powietrznych prowadzić do wysokości 500 m bez żadnych ograniczeń do wszystkich obiektów powietrznych nierozpoznanych jako samoloty własne. Powyżej 500 m zezwalam na prowadzenie ognia wyłącznie pododdziałom obrony przeciwlotniczej do rozpoznanych celów powietrznych.
W czasie prowadzenia walki z celami powietrznymi bezwzględ-

nie przestrzegać zakazu prowadzenia ognia, który będzie przekazywany w sieci szefa sztabu pułku, a dla baterii artylerii i rakiet przeciwlotniczych przez szefa OPL pułku. Z chwilą rozpoczęcia marszu wszystkie środki obrony przeciwlotniczej utrzymywać w gotowości nr 1.

5. Dane ostrzegania o zagrożeniu z powietrza przyjmować na SD pułku do 7.00 9.2 na częstotliwości 23150/25050 kHz, a następnie na częstotliwości 26350/24259 kHz.

Na SD OPL pułku oraz w baterii artylerii i rakiet przeciwlotniczych przyjmować meldunki o celach powietrznych w czasie marszu i na rubieży wejścia do walki z RSWP- 8 DZ na częstotliwości 24100/25500 kHz, a w toku natarcia z RSWP - 2 DZ na częstotliwości 24800/23200 kHz. Zapasowe źródło informacji RSWP - 2 paplot na częstotliwości 21500/23800 kHz. Rozpoznanie wzrokowe prowadzić według dotychczasowych zasad. Alarmowanie pododdziałów piechoty, czołgów i specjalistyczne prowadzić w sieciach dowodzenia od szczebla pułku w dół.

6. W czasie marszu ściśle przestrzegać zasad maskowania światła, a podczas przekraczania m. GOCLAW i rzeki WILGA, zwiększyć odstępy w kolumnach.

7. Sygnały:

- alarm lotniczy: POWIETRZE - 333
odwołanie CISZA - 444;
- zezwolenie prowadzenia ognia do wszystkich obiektów bez względu na wysokość: HURAGAN;
- zakaz prowadzenia ognia: ZAPORA;
- odwołanie poprzednich sygnałów: LIMIT;
- "JA SWÓJ SAMOLOT": w dzień dwa pochylenia na lewe skrzydło, w nocy - zielona rakietka.

Załącznik nr 5

USTNE WYTYCZNE DOWÓDCY pz DO OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ

/Przykład - wariant B/

1. Na pododdziały 5 pz oddziaływać może lotnictwo taktyczne nieprzyjaciela małymi grupami, głównie z małych i bardzo małych wysokości oraz lotnictwo wojsk lądowych pojedynczymi śmigłowcami, stosując przede wszystkim klasyczne środki rażenia. Istnieje również możliwość użycia broni jądrowej. Wzmoczonej intensywności działań lotnictwa należy oczekiwać w okresie rozwijania i wprowadzania pułku do walki, odpierrania kontrataków nieprzyjaciela, wprowadzania do walki drugiego rzutu oraz przekraczania rzeki WILGA, a pod koniec dnia forsowania rzeki BUGO-NAREW. Większości nalotów należy oczekiwać z kierunków: zachodniego i północno-zachodniego.
2. Obronę przeciwlotniczą 5 pz w czasie marszu na rubież wprowadzania do walki zapewnia lotnictwo nysliwskie z dyżurowania w powietrzu, a na odcinku PODBIELE, GOCLAW osłonę wzmacnia 2 paplot. W czasie wchodzenia do walki, na korzyść 2bp działa bateria artylerii przeciwlotniczej 1 pz.
3. Do walki z samolotami i śmigłowcami działającymi na małych i bardzo małych wysokościach, w czasie przegrupowania pułku utrzymywać w każdej kompanii i baterii nie mniej niż dwa plutony, a w toku natarcia we wszystkich pododdziałach drugorzutowych, na stanowiskach dowodzenia i w pododdziałach tyłowych, nie mniej niż jeden pluton w gotowości do natychmiastowego otwarcia ognia.
4. Ogień do celów powietrznych z broni strzeleckiej prowadzić do wysokości 500 m, bez żadnych ograniczeń do wszystkich obiektów powietrznych nierozpoznanych jako samoloty własne. W czasie prowadzenia walki z celami powietrznymi bezwzględnie przestrzegać zakazu prowadzenia ognia, który będzie przekazywany w sieci szefa sztabu pułku.
Z chwilą rozpoczęcia marszu wszystkie środki obrony przeciwlotniczej utrzymywać w gotowości nr 1.

5. Dane ostrzegania o zagrożeniu z powietrza przyjmować na SD pułku do 7.10.9.2 na częstotliwości 23150/25050 kHz, a następnie na częstotliwości 26350/24250 kHz.
Rozpoznanie wzrokowe prowadzić według dotychczasowych zasad. Alarmowanie pododdziałów piechoty, czołgów i specjalistyczne prowadzić w sieciach dowodzenia od szczebla pułku w dół.
6. W czasie marszu ściśle przestrzegać zasad maskowania światła, a podczas przekraczania m. GOŚLAW i rzeki WILGA zwiększyć odstępy w kolumnach.
7. Sygnały.
- * alarm lotniczy POWIETRZE - 333
odwołanie: CISZA - 444;
  - zezwolenie prowadzenia ognia do wszystkich obiektów bez względu na wysokość: HURAGAN;
  - zakaz prowadzenia ognia: ZAPORA;
  - odwołanie poprzednich sygnałów: LIMIT;
  - " JA SWÓJ SAMOLOT" - w dzień dwa pochylenia na lewe skrzydło, w nocy zielona rakietka.

Załącznik nr 6

ZARZĄDZENIE SZEFA OBRONY PRZECIWLOTNICZEJ DLA PUŁKOWYCH
PODODZIAŁÓW OPL /wydawane ustnie/
/Przykład/

1. Na pododdziały i obiekty 5 pz może działać taktyczne lotnictwo myśliwskie grupami po 2-4 dc 20 samolotów typu F-104 G i G-91 z wysokości 300-2000 m stosując głównie klasyczne środki rażenia.

Istnieje wównież możliwość użycia broni jądrowej.

Wzmoczonej intensywności działań lotnictwa należy oczekiwać w okresie rozwijania i wprowadzania pułku do walki, odpierania kontrataków nieprzyjaciela wprowadzania do walki drugiego rzutu oraz przekraczania rzeki WILGA, a pod koniec dnia forsowania rzeki FUGO-NAREW. Lotnictwo wojsk lądowych może wykonywać uderzenia na małe kolumny, czołgi i artylerię śmigłowcami typu UH-1 D z małych i bardzo małych wysokości. Większości nalotów należy oczekiwać z kierunków: zachodniego i północno-zachodniego.

2. 2 paplot osłania pododdziały pułku w czasie marszu na odcinku PODBIELE, GOCLAW.

Bateria artylerii przeciwlotniczej 1 pz jest rozwinięta na SO w rejonie 200 m płn. WÓLKA /3364/.

Lotnictwo myśliwskie dyżuruje w powietrzu w czasie przegrupowania pułku siłami para - klucz samolotów MiG-21 na wysokości 1000-4000 m,

3. Bateria artylerii przeciwlotniczej osłonić 2 pa /bez 1 d/ w czasie marszu, na rubieży wejścia pułku do walki i w toku dalszych działań.

Być w gotowości do osłony wprowadzenia do walki drugiego rzutu pułku, a następnie pododdziałów forsujących BUGO-NAREW.

4. Baterią rakiet przeciwlotniczych osłonić 1 bp w czasie przegrupowania i w toku natarcia.

5. Do wysokości 500 m prowadzić ogień bez żadnych ograniczeń do wszystkich obiektów powietrznych nierozpoznanych jako samo-

loty własne, natomiast powyżej, wyłącznie do rozpoznanych celów powietrznych.

Dla zapewnienia bezpieczeństwa działania lotnictwa myśliwskiego w strefie ognia, przerywać gień po zbliżeniu się własnych samolotów do ostrzeliwanego celu na odległość mniejszą niż 1000 m oraz gdy własne samoloty znajdują się na osi strzelania bateria /pluton/ - cel i na jej przedłużeniu do wysokości skutecznego zasięgu ognia.

Bezwzględnie przestrzegać sygnałów zakazu prowadzenia ognia, które będą przekazywane w mojej sieci dowodzenia.

Z chwilą rozpoczęcia marszu wszystkie środki mieć w gotowości nr 1.

6. Meldunki o celach powietrznych przyjmować w czasie marszu i na rubieży wprowadzania do walki z RSWP 8 DZ na częstotliwości 24100/25500 kHz, a w toku natarcia z RSWP 2 DZ na częstotliwości 24800/23200 kHz.

Zapasowe źródło informacji: RSWP 2 paplot na częstotliwości 21500/23800 kHz. Rozpoznanie wzrokowe prowadzić według dotychczasowych zasad.

7. SD OPL czynne od 6.00 9.2 w rejonie zagajnik /3466/.
Planowany rejon rozwinięcia płn. ZAKOLE.

8. Sygnały:

- alarm lotniczy: ogłoszenie POWIETRZE - 333
odwołanie: CISZA - 444;
- zezwolenie prowadzenia ognia do wszystkich obiektów powietrznych bez względu na wysokość: HURAGAN;
- zakaz prowadzenia ognia: ZAPORA;
- odwołanie poprzednich sygnałów: LIMIT;
- "JA SWÓJ SAMOLOT" w dzień - uwa przechylenia na lewe skrzydło - w nocy: zielona rakietka.

9. Meldować o:

- przejściu środków do gotowości nr 1;
- każdym prowadzeniu ognia;

Meldunki okresowe składać do godziny 18.00.

MAPA ROBOCZA SZEFA OPL 5pz

Załącznik nr 2

DAJNE
Poz. Nr .....
Nr Ks. 0218/ww

WYLOTOWSKI SZKOLENIO
KADEMII SZTABI GENRALNEJ
1st. gen. broni K. Swierczewski
334141

Działalność lotnictwa

Lotn. Rozp.: 1-2 RF-4F, F-104G z wys. 100-300 m;
3000-5000m. Wzrost aktywności z nastaniem świtu 26.

Takt. Lotn. Mysl.: grupy s-tów F-4G, F-104G głównie małe
i bardzo małe wysokości.

Sposoby uderzeń: uderzenia ześrodkowane siłami do 20 s-tów.
Świt 26 - uderzenia wrzutowanie w ciągu dnia
siłami 2-4 s-tów.

Środki rażenia: bomby jądrowe i klasyczne, napalm, pociski kier. i niekier.

Sposoby pokonywania OPL: b. małe wysokości, zakłócenia radiolokacyjne

Szyk QRC: grupy pozorujące i obezwładniające.

Lotn. Wojsk Łąd.: UCH-1D głównie pojedynczo i w dzień.

Okres wzmożonej działalności: W czasie rozwijania się do walki,
wprowadzenia do walki II rzutu pułku, forsowania rz. BUGO-NAREW,
okresy poprzedzające kontrataki.

Główne kierunki nalotów: zach. i ptn-zach.

Rozpoczęto .....
Zakończono .....

Źródła	Źródło danych ² syt. powietrz. alarmow. wojsk		Alarmowa sygnalizacja w stacjach dowodz.
	Ostrzeżenie	Powiadomienie o celach powietrznych	
do 7 ⁰⁰ 9.2	2 DZ od 7 ⁰⁰	RSWP-8 RSWP-2	6 p/1 p
W sieci d-tych stacji ELK-1	25-0000	Zap. 21 800/02 900	

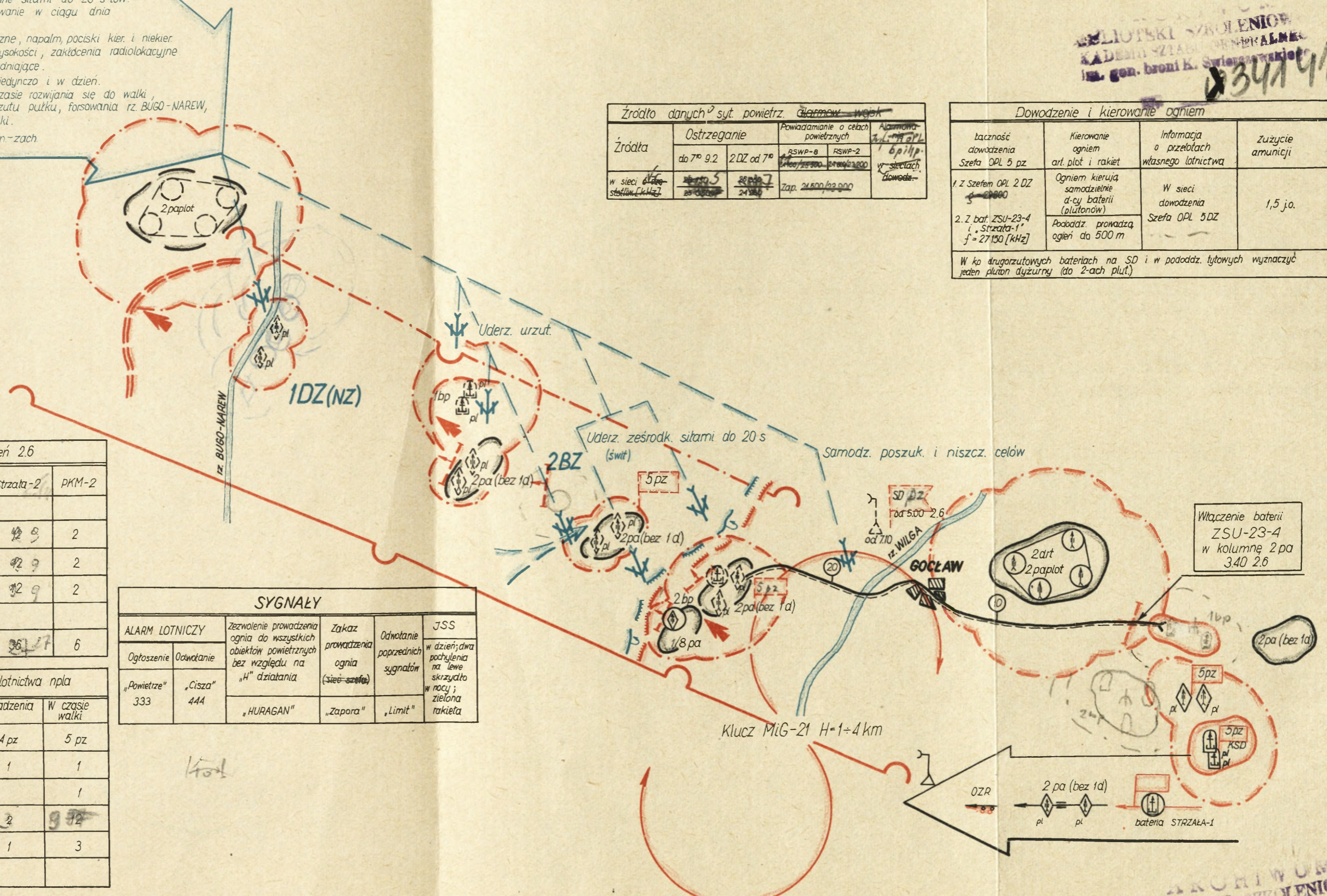
Dowodzenie i kierowanie ogniem			
baczność dowodzenia	Kierowanie ogniem	Informacja o przelotach	Zużycie amunicji
Szeffa OPL 5 pz	art. plot i rakiet	własnego lotnictwa	
1. Z Szeffem OPL 2 DZ 5-2000	Ogniem kierują samodzielnie d-ty baterii (plutonów)	W sieci dowodzenia	1,5 ja.
2. Z bat. ZSU-23-4 i „Strzala-1” f = 27150 [kHz]	Pododdz. prowadzą ogień do 500 m	Szeffa OPL 5 DZ	

W ko drugorzutowych bateriach na SD i w pododdz. tytowych wyznaczyć
jeden pluton dyżurny (do 2-ach plut.)

Stan środków OPL na dzień 26				
Oddział (pododdziały)	Armaty ZSU-23-4	Strzala-1	Strzala-2	PKM-2
5pz	4	4/10		
1bp			42 8	2
2bp			42 9	2
3bp			42 9	2
bcz				
Razem	4	4/10	36 27	6

Udział środków OPL w odparciu nalotów lotnictwa npla			
Środki OPL	W czasie wprowadzenia do walki		W czasie walki
	5pz	34pz	5pz
bateria ZSU-23-4	1	1	1
— „Strzala-1”	1		1
— „Strzala-2”	406	3	9 72
plut. PKM-2	42	1	3
LM	1:2		

SYGNAŁY				
ALARM LOTNICZY	zezwolenie prowadzenia ognia do wszystkich obiektów powietrznych bez względu na „H” działania	Zakaz prowadzenia ognia (sieć-szafa)	Odwrotanie poprzednich sygnałów	JSS
Ogłoszenie	Odwrotanie			W dzień; dwa pochylenia na lewo skrzyżczo w noc; zielona rakietą
„Powietrze” 333	„Cisza” 444	„HURAGAN”	„Zapora”	„Limit”

Włączenie baterii
ZSU-23-4
w kolumnę 2pa
340 26

WYDRUKOWANO W 50 EGZ.

Egz. Nr 1-50 Zażalenie do skryptu
Oprac. ptk ptk PALUCH, SOKOŁOWSKI
Rys. „Anké” dn. 13.07.1972

WYLOTOWSKI SZKOLENIO
KADEMII SZTABI GENRALNEJ
1st. gen. broni K. Swierczewski
334141